

SPORT KATOLICKI W POLSCE I EUROPIE¹

W przednowoczesnych społeczeństwach europejskich wpływ na charakter kultury miała niewątpliwie religia. Niezwykle ważną rolę odgrywał Kościół, który był i jest sformalizowaną organizacją religijną, posiadającą wiele cech organizacji biurokratycznej, włącznie ze wszystkimi patologiami, na które zwrócił uwagę M. Weber².

Czym zatem jest religia w rozumieniu socjologicznym? E. Durkheim, klasyk socjologii religii, charakteryzując religię wychodzi z założenia, że każde społeczeństwo wyodrębnia w świecie część świętą i świecką. Píše on: „Rzeczy święte to rzeczy chronione i izolowane przez zakazy; rzeczy świeckie to rzeczy, do których te zakazy się stosują i które nie powinny się stykać z rzeczami świętymi. (...) Gdy pewna liczba rzeczy świętych pozostaje ze sobą w relacji zgodności i zależności, tworząc pewnego rodzaju systemową jedność, która nie należy jednak do żadnego innego systemu tego rodzaju, wówczas zespół wierzeń i odpowiadających im obrzędów tworzy religię”³. Uzupełniając charakterystykę Durkheima, możemy powiedzieć, że religia jest doświadczeniem sacrum. Może być także rozumiana jako życiowy stosunek człowieka do Boga, aktywne otwarcie człowieka na transcendencję i aktywny stosunek do niej⁴.

Czym zatem jest Kościół? Z socjologicznego punktu widzenia Kościół oznacza sformalizowaną organizację religijną, która posiada, jeśli nie wszystkie, to niemal wszystkie cechy organizacji biurokratycznej⁵. Podstawowa różnica wynika z faktu, że główną legitymizacyjną rolę odgrywa nie prawo, jak to ma miejsce w świeckich organizacjach formalnych, ale obyczaj i tradycja,

1 Pracę wykonano w ramach projektu badawczego Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie Ds. – 118, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

2 M. Weber (1975): *Trzy czyste typy prawomocnego panowania*. W: W. Derczyński, A. Jasińska-Kania, J. Szacki (red.) *Elementy teorii socjologicznych. Materiały do dziejów współczesnej socjologii zachodniej*. Warszawa, s. 540.

3 E. Durkheim (1990): *Elementarne formy życia religijnego*. Warszawa, s. 35.

4 Z. Zdybicka (2000): *Religia a kultura*. W: H. Zimoń (red.) *Religia w świecie współczesnym. Zarys problematyki socjologicznej*. Lublin, s. 169.

5 M. Weber (1994): *Etyka protestancka i duch kapitalizmu*. Lublin.

podlegające pewnym procesom formalizacji. W Kościele występuje dwojaki rodzaj struktury, a mianowicie z jednej strony kler, z drugiej natomiast laikat. Wewnątrz Kościoła, zwłaszcza duchowieństwa, występuje hierarchia, która określa pozycje poszczególnych urzędów⁶.

Mając na uwadze charakterystyki dwóch kluczowych kategorii, a mianowicie religii i Kościoła, powiedzieć możemy, że Kościół jest niczym innym jak pewnego typu społeczną organizacją religii.

Katolicyzm zaś będzie tutaj oznaczał Kościół rzymskokatolicki, który wyłonił się w procesie formalizacji chrześcijaństwa i wyodrębniony na skutek Reformacji, która dała początek różnym chrześcijańskim Kościołom.

W społeczeństwach nowoczesnych rola religii i Kościoła uległa zasadniczej zmianie. Przyczynił się do tego niewątpliwie proces sekularyzacji, który polega z jednej strony na eliminowaniu religii i Kościoła z tych sfer życia, na których były one do tej pory obecne. Z drugiej natomiast ów proces polega na przemianie religijności społeczeństw, która przejawia się przede wszystkim w zmniejszaniu się roli Kościoła instytucjonalnego i prywatyzacji religii oraz jej norm⁷

Niezależnie od dokonujących się przeobrażeń religii i samego Kościoła w społeczeństwach nowoczesnych, z uwagi na tradycję, ale także dużą ich żywotność w wielu społeczeństwach europejskich, w tym także w Polsce, ich rola jest ciągle znacząca, zarówno w integrowaniu zbiorowości jak i we wpływowaniu na zachowania ludzi.

Kościół rzymskokatolicki w historii swego rozwoju zajmował stanowisko, *implicite* bądź *explicite*, względem tej sfery kultury jaką jest sport. Można nawet powiedzieć, że to zainteresowanie w miarę systematycznie rosło razem z powstaniem i rozwojem społeczeństwa nowoczesnego, a także coraz większym zasięgiem i dynamiką rozwoju neoolimpizmu P. de Coubertina⁸

Zainteresowanie Kościoła rzymskokatolickiego sportem zaowocowało pojawianiem się coraz to nowych inicjatyw związanych z aktywnością fizyczną jego członków. Początkowo były to inicjatywy nieformalne, realizowane siłami księży fanatyków sportu oraz osób świeckich, aby następnie owe działania mogły przybrać postać w pełni sformalizowaną, opartą na obowiązujących przepisach prawa⁹

Podjmując niełatwą próbę ukazania sportu katolickiego w wymiarze międzynarodowym, narodowym i krajowym (w Polsce) skoncentrujemy swą uwagę na jego rozwoju w Europie, w niewielkim zakresie sięgając, raczej

6 J. Mariański (1999): Kościół. W: *Encyklopedia socjologii*. Warszawa, s. 86-91.

7 Z. Dziubiński (2007): *Secularisation and Sport*. W: J. Kosiewicz [ed.] *Social and Cultural Aspects of Sport*, Warsaw, s. 22-29.

8 Z. Dziubiński (2008): *Kościół rzymskokatolicki a kultura fizyczna*. Warszawa.

9 Z. Dziubiński (2003): *The attitude of the catholic church towards sport*. In: A. Pawłucki [ed.] *Postmodernity and Olympism*, Gdańsk, p. 161-166.

jako punkt odniesienia czy jako przykład, do pozaeuropejskich doświadczeń w tym zakresie. Podjęte zagadnienie jest ważne z poznawczego punktu widzenia z dwóch powodów. Po pierwsze katolickie stowarzyszenia sportowe odegrały i odgrywają w dalszym ciągu ważną rolę w rozwoju kultury sportowej w ogóle. Po drugie zagadnienie to jest wcale lub bardzo słabo opisane przez badawczy.

Realizując zajmujący nas problem badawczy i dążąc do wytypowania metod badań uznano, że najlepszym sposobem będzie podejście diachroniczne czy inaczej badanie przekrojowe. Po głębszym zastanowieniu uznano, że konsekwentne utrzymywanie przyjętych założeń metodologicznych nie jest możliwe. Postanowiono zatem uzupełnić niniejsze podejście o chronologiczne czy badania dynamiczne (*longitudinal studies*). Oba te podejścia są zastosowane w dalszej części wywodu i mają wobec siebie charakter komplementarny.

Międzynarodowy wymiar sportu katolickiego

Początki katolickiego ruchu sportowego sięgają końca XIX i początku XX wieku, a jego pionierami były takie kraje jak Francja, Belgia i Włochy. Pomysł powołania międzynarodowej organizacji sportu katolickiego został wysunięty przez przewodniczącego FGSPF (Francja) dra Paula Michaux podczas zawodów gimnastycznych rozgrywanych między FGSPF (Francja), powołanej do życia w 1898 roku i FASCI (Włochy), organizacji powołanej w maju 1906 roku¹⁰.

W 1908 roku w Rzymie odbył się Grand Concours Catholique de Gymnastique et de Sport. Wzięło w nim udział ponad 2000 sportowców przybyłych z Belgii, Francji, Irlandii, Kanady i Włoch. Papież Pius X objął patronatem niniejsze zawody i osobiście uczestniczył w poszczególnych wydarzeniach. Do uczestników spotkania mówił, aby katolickiemu ruchowi sportowemu przyświecały takie cele, jakie przyświecają Kościołowi.

W dniu 13 grudnia 1911 roku w Rzymie, pod przewodnictwem hrabiego de Mario Carpegna, została powołana Federation Internationale Catholique Education Physique et Sportive FICEP (Międzynarodowa Federacja Katolickiego Wychowania Fizycznego i Sportu), najpierw jako Union Internationale des Catholiques Oeuvres d'Education Physique UIOCEP. Do federacji przystąpiły: Alzacja (francuski region, który po 1870 roku stał się częścią Niemiec), Belgia, Francja, Holandia, Irlandia, Kanada, Luksemburg, Szwajcaria i Włochy. Celem FICEP było dotarcie do młodych sportowców

10 Z. Dziubiński (1998): Chrześcijańskie stowarzyszenia kultury fizycznej III Rzeczypospolitej. W: H. Sozański, R. Grucza (red.) *Kongres sportu polskiego. Materiały konferencyjne*, Warszawa.

i w duchu katolickim budowanie ponad granicami dobrych stosunków między narodami oraz promowanie własnego kraju na arenie międzynarodowej¹¹.

W 2007 roku FICEP konstituowało 9 europejskich federacji sportu katolickiego (Austria, Belgia, Czechy, Francja, Niemcy, Polska, Słowacja, Szwajcaria i Włochy oraz 2 afrykańskie federacje (Kamerun i Madagaskar) oraz blisko 4 miliony członków indywidualnych. FICEP jest organizacją pozarządową uznaną przez UNESCO i zatwierdzoną jako międzynarodowa organizacja katolicka przez Papieską Radę ds. Świeckich w Rzymie. Celem FICEP jest rozwijanie działalności sportowej i młodzieżowej w oparciu o chrześcijańskie i humanistyczne wartości. Federacja jest otwarta na wszystkich młodych i przeciwstawia się wszelkim procesom alienacji występującym w świecie. Opowiada się za pełną wolnością ludzi w dziele rozwijania swych potencji intelektualnych, moralnych i cielesnych.

FICEP przeciwstawia się wszelkiemu dopingowi w sporcie. W ogłoszonej 28 kwietnia 2000 roku Karcie Anti-Doping zwraca uwagę, że 1) uciekanie się sportowców do stosowania dopingu jest sprzeczne z etyką sportu, 2) stosowanie środków dopingujących szkodzi zdrowiu i jest niebezpieczne dla życia, 3) wszelkie działania mające na celu nieuczciwe zwiększenie szans sportowca jest sprzeczne z interesem sportu, 4) tylko czysty sport ma dalsze perspektywy rozwoju i może być wspierany przez kibiców.

Pierwsze ważne wydarzenie sportowe zorganizowane przez FICEP odbyło się w 1913 roku w Rzymie. W kolejnych latach FICEP był organizatorem wielu dużych imprez sportowych, w tym: Brno (1922), Paryż (1923), Praga (1929), Antwerpia (1930), Wiedeń (1936), Ljubljana (1938). Po II wojnie światowej, aż do 1989 roku w międzynarodowym ruchu sportowym nie mogły uczestniczyć kraje tzw. bloku wschodniego. Od 1993 roku aktywnym członkiem FICEP jest Katolickie Stowarzyszenie Sportowe RP, które wspólnie ze Stowarzyszeniem „Parafiada” o.o. Pijarów jest organizatorem największej imprezy sportu katolickiego w ramach FICEP, a mianowicie Międzynarodowej Parafiady Dzieci i Młodzieży, w której w 1998 roku wzięło udział 3500 młodych sportowców z 18 krajów świata.

Do tradycji Komisji Młodzieży w FICEP należy coroczne organizowanie Międzynarodowego Obozu Młodzieży, w którym bierze udział 150-200 młodzieży w wieku 14-16 lat ze wszystkich krajów członkowskich. W FICEP działają różnorodne komisje, które prowadzą działalność w charakterystyczny dla siebie sposób¹².

FICEP jest organizatorem szeregu seminariów naukowych, których celem jest określenie tożsamości katolickiego ruchu sportowego i jego chrześcijańskiego zobowiązania wobec sportu i młodzieży, ale także określenie

11 <http://www.ficep.org> – 15.08.2008.

12 <http://www.ficep.org> – 15.08.2008.

zadań w budowaniu przyjaźni i współpracy międzynarodowej. Przykładowo, w 1998 roku FICEP zorganizował, we współpracy z Federation Internationale de l'Enseignement Sportive Catholique FISEC, wielkie międzynarodowe seminarium w Paryżu, przy UNESCO, jako element obchodów 100 rocznicy francuskiej FSCS. Tematem seminarium była *Sportowa i duchowa wolność*. Seminarium zakończyło się konkluzją generalną, w której zadeklarowano propagowanie i poszanowanie kultur monoteistycznych i sprzyjanie rozwojowi myślenia w służbie wyzwolenia ludzkości.

Najwyższą władzą FICEP jest Kongres, który jest zwoływany w tygodniu po zakończeniu Świąt Wielkanocnych w różnych krajach członkowskich. Kongres jest jednocześnie walnym zgromadzeniem przedstawicieli narodowych federacji członkowskich. Podczas Kongresu ustalane są plany i programy działania w dziedzinie sportu, młodzieży i pracy duszpasterskiej. Wybory do Zarządu Federacji odbywają się podczas Kongresu co 4 lata¹³.

W 1948 roku, w wyniku inicjatyw podejmowanych przez UGSEL z Francji, powstała Federation Internationale de l'Enseignement Sportive Catholique FISEC (Międzynarodowa Federacja Sportu dla Wychowania Katolickiego). FISEC powstała z inicjatywy przedstawicieli następujących krajów: Belgia, Francja i Wielka Brytania.

Od 2006 roku FISEC uznawana jest jako profesjonalna organizacja sportu katolickiego, zarejestrowana w Międzynarodowym Komitecie Olimpijskim i zrzeszająca 13 następujących narodowych federacji: Austria (UKS), Flandria (SVS), Hiszpania (Emie), Francja (UGSEL), Wielka Brytania (CSSF), Węgry, Irlandia (Fisec Irlandia), Włochy (FISIAE), Malta (MSSF), Palestyna (De Hall), Holandia (SIS), Portugalia (Desporto Escolar), USA (FISEC USA).

Najwyższą władzą FISEC jest Zgromadzenie Generalne, które zbiera się w listopadzie każdego roku. Uczestniczy w nich po 2 przedstawicieli federacji narodowych krajów członkowskich. FISEC ma następujące organy kolegialne: Prezydium, Komitet Wykonawczy, Międzynarodową Komisję Techniczną, Komisję ds. Nauczania i Refleksji Pastoralnej oraz organy jednoosobowe: przewodniczący, dwóch wiceprzewodniczących, sekretarza i skarbnika¹⁴.

Celem Federacji jest integrowanie narodowych organizacji wychowania katolickiego w wymiarze wychowania fizycznego i sportu. Celami szczególnymi są: 1) promocja wychowania fizycznego i sportu, 2) inicjowanie spotkań i wymiany młodzieży, 3) promowanie rozwoju sportu w szkołach, 4) diagnozowanie problemów sportu we współpracy z innymi organizacjami międzynarodowymi, 5) organizowanie i koordynowanie działań w zakresie

13 <http://www.segec.be> – 15.08.2008.

14 Z. Dziubiński (1998) Rola Kościołów chrześcijańskich w ideowej sanacji sportu. W: Z. Krawczyk, J. Kosiewicz, K. Piłat (red.) *Sport w procesie integracji europejskiej. Międzynarodowe sympozjum*. Warszawa.

edukacji chrześcijańskiej, 6) uczestniczenie w życiu wspólnoty międzynarodowej w duchu zrozumienia i przyjaźni¹⁵.

Każdego roku FISEC organizuje dla swoich członków Summer Games, które odbywają się w lipcu w różnych krajach członkowskich. Uczestniczą w nich dziewczęta i chłopcy do 17 roku życia, którzy rywalizują w następujących dyscyplinach: lekkoatletyka, pływanie, tenis ziemny, tenis stołowy, badminton, cross-country, koszykówka, piłka nożna, futsal, piłka ręczna i piłka siatkowa.

Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale formalnie zostało powołane 29 kwietnia 1994 roku na Malcie i przyjęło nazwę Polisportive Giovanili Salesiane Europa. Uroczyste podpisanie statutu nastąpiło podczas uroczystej Mszy św. zorganizowanej dla uczestników Światowych Igrzysk Młodzieży Salezjańskiej przez przedstawicieli salezjańskich organizacji sportowych następujących krajów: Austria, Chorwacja, Czechy, Francja, Hiszpania, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia i Włochy. Inicjatorem powołania międzynarodowej Federacji było włoskie Polisportive Giovanili Salesiane, które już od 1978 roku (najpierw z Malcią, następnie z innymi krajami) zaczęło rozwijać sportowo-wychowawcze kontakty międzynarodowe. Początkowo współpraca ta koncentrowała się na organizacji obozów zarówno dla animatorów sportowych jak i dla młodzieży. W 1990 roku PGS Włochy podjął decyzję o wszczęciu działań mających na celu powołanie stowarzyszenia międzynarodowego. W okresie do powołania stowarzyszenia odbyło się wiele spotkań, w których brali udział przedstawiciele następujących krajów: Chorwacja, Czechy, Francja, Hiszpania, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Wielka Brytania, Włochy¹⁶.

W dniu 31 października 1999 roku w Madrycie podpisano nowy statut Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale, który następnie w dniu 23 kwietnia 2002 roku został zatwierdzony w Brukseli przez Ministerstwo Sprawiedliwości Belgii.

Największe zasługi w powołaniu PGS I ma nieżyjący już salezjanin ks. Gino Borgogno sdb, twórca idei salezjańskiego sportu wychowawczego, ale także salezjanka s. Giuliana Cabras cmw, Gianni Gallo oraz prezydent Federacji prof. Giuseppe Bracco.

Celem PGS I jest rozwijanie w wymiarze międzynarodowym i w duchu salezjańskim wychowawczych, kulturalnych i społecznych aspektów sportu wśród dzieci i młodzieży, a zwłaszcza pochodzących z rodzin biednych, niewydolnych wychowawczo i patologicznych.

Polisportive Giovanili Salesiane Włochy, mając na uwadze powołanie stowarzyszenia w wymiarze międzynarodowym przeprowadziło w latach 1990-

15 <http://www.segec.be> – 15.08.2008.

16 <http://www.pgs.italia.org> – 15.08.2008.

96 jedenaście obozów szkoleniowych dla animatorów sportowych, w tym 9 w Polsce, 1 na Malcie i 1 w Albanii¹⁷

Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale, od kiedy padł pomysł powołania stowarzyszenia w wymiarze międzynarodowym, każdego roku organizuje Giochi Internazionali Della Gioventu Salesiana, które odbywają się w różnych krajach członkowskich. Uczestniczą w nich młodzi sportowcy salezjańscy (dziewczęta i chłopcy) z następujących krajów: Austria, Belgia, Białoruś, Bośnia, Brazylia, Chorwacja, Czechy, Egipt, Francja, Hiszpania, Iran, Irlandia, Izrael, Jordania, Liban, Litwa, Malta, Niemcy, Nigeria, Polska, Portugalia, Rosja, Serbia, Słowacja, Słowenia, Syria, Tunezja, Ukraina, Włochy, Zambia. Uczestnicy, podzieleni na dwie kategorie wiekowe, rywalizują w następujących dyscyplinach: koszykówka, piłka nożna 11-osobowa, piłka nożna 5-osobowa, piłka siatkowa i tenis stołowy. Oprócz programu podstawowego organizator wprowadza tzw. dyscypliny promocyjne, takie np. jak: judo, lekkoatletyka, bieg maratoński, pływanie, siatkówka plażowa itp. Dotychczas igrzyska odbyły się w następujących miastach / krajach: Gozo – Malta (1990), Barcelona – Hiszpania (1991), Genua – Włochy (1992), Ljubljana – Słowenia (1993), La Valetta – Malta (1994), Lizbona – Portugalia (1995), Catania – Włochy (1996), Warszawa – Polska (1997), Turyn – Włochy (1998), Valencja – Hiszpania (1999), Madryt – Hiszpania (2000), Warszawa – Polska (2001), Catania – Włochy (2002), Zagrzeb – Chorwacja (2003), Rimini – Włochy (2004), Warszawa – Polska (2005), Zagrzeb – Chorwacja (2006), Essen – Niemcy (2007), Ljubljana – Słowenia (2008)¹⁸.

Warto wspomnieć o dynamicznie rozwijających się międzynarodowych organizacjach sportu protestanckiego¹⁹ Niezwykle płodnym ruchem w zakresie krzewienia kultury fizycznej była YMCA – Chrześcijańskie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, które było przede wszystkim związane z protestanckimi Kościołami, choć w okresie późniejszym również z Kościołem katolickim. Uznawała ona, opierając się na założeniach amerykańskiego lekarza L. H. Glicka, koncepcję człowieka jako jedności ciała, duszy i ducha. YMCA kształtowała całego człowieka, a przez sport starała się zainteresować go wartościami chrześcijańskimi i otoczyć duszpasterską opieką. Propagowała sport wśród dzieci i młodzieży, widząc

17 <http://www.pgs.italia.org> – 15.08.2008.

18 Z. Dziubiński (1998): *Chrześcijańskie stowarzyszenia kultury fizycznej* op. cit.

19 Warto tu wymienić Athletes in Action, które powstało w Stanach Zjednoczonych w 1996r. Jego współpracownicy są zaangażowani w 138 krajach na 5 kontynentach. AIA stawia sobie trzy podstawowe cele: 1) pomaganie sportowcom w osiągnięciu najlepszych wyników sportowych, 2) rozwijanie międzynarodowych, przyjacielskich kontaktów przez sport, 3) przekazywanie ludziom sportu przesłania wiary chrześcijańskiej, a w szczególności prawdy o ważności osobistej relacji z Bogiem, <http://www.aisports.org/aia> – 15.08.2008).

w nim jednocześnie środek wychowania i formowania młodych (Eddy 1944)²⁰.

Sport katolicki w wymiarze narodowym

Ważną rolę w historii sportu katolickiego w Europie i na świecie odegrały nie tylko wymienione międzynarodowe federacje, ale także federacje narodowe, które mają w niektórych przypadkach dłuższą tradycję i to one właśnie były inicjatorami powołania federacji międzynarodowych.

W tym miejscu nie można pominąć 110-letniej organizacji sportu katolickiego Francji – Federation Sportive et Culturelle de France FSCF. Federacja została powołana 24 lipca 1898 roku z inicjatywy dra Paula Michaux. Początkowo występowała pod innymi nazwami. W 1932 roku uzyskała status organizacji użyteczności publicznej. Celem jej jest dążenie do fizycznego i moralnego wychowania dzieci i młodzieży chrześcijańskiej. W 1968 roku Federacja potwierdziła swą aktywność społeczno-kulturową i stała się Federation Sportive et Culturelle de France²¹.

FSCF zarządzana jest przez Komitet Wykonawczy, składający się z 30 członków, wybieranych podczas Walnego Zgromadzenia w tajnym głosowaniu co 4 lata. Federacja składa się z 19 lig regionalnych, 73 oddziałowych komisji, ponad 2000 klubów, 40 000 wolontariuszy/liderów i ponad 500 000 członków. W jej ramach prowadzone są systematyczne zajęcia sportowe w różnych dyscyplinach sportowych, rozgrywki i zawody, organizowane są obozy, kursy dla animatorów i młodzieży oraz konferencje i sympozja. Swoją działalność prowadzi w sektorze sportu i rekreacji oraz szeroko rozumianej kultury. W ramach Federacji działa stała komisja duszpasterska CPIA. Komisja ta deklaruje otwartość na wszystkich młodych i chęć wspierania jej edukacji, zgodnie z chrześcijańską wizją człowieka i w świetle Ewangelii. Chce towarzyszyć dzieciom i młodzieży podczas rozrywki i formować ich człowieczeństwo zgodnie z planem bożym. Realizacja zadań tej komisji prowadzona jest we współpracy z Kościołem Francji.

20 Myśl o powołaniu YMCA narodziła się w Anglii w 1844 roku. Organizowane przez pastora Georgea Williama grupy modlitewne przybrały nazwę Young Men's Christian Association. Po przeniesieniu w 1851 roku idei YMCA na grunt amerykański objęła ona szybko swym zasięgiem cały świat. YMCA była i jest stowarzyszeniem apolitycznym i otwartym na dziewczęta i chłopców. Jest obecnie największą pozarządową organizacją młodzieżową w świecie, działającą w 154 krajach na wszystkich kontynentach i skupiającą ponad 55 milionów członków. Siedzibą władz europejskich i światowych YMCA jest Szwajcaria. YMCA prowadzi działalność charytatywną, ale także propaguje zdrowy tryb życia. Europejska YMCA koncentruje swe działania na wychowaniu młodzieży w oparciu o zasady etyki chrześcijańskiej. Ważną rolę w realizacji tego zadania odgrywa sport (<http://www.ymca.pl> – 15.08.2008).

21 <http://www.fscf.asso.fr> – 15.08.2008.

Jedną z katolickich, narodowych organizacji sportowych, które odegrały istotną rolę w rozwoju sportu organizowanego na zasadach chrześcijańskich, jest niewątpliwie Centro Sportivo Italiano CSI (Włoskie Centrum Sportowe). Formalnie powołane zostało 5 stycznia 1944 roku z inicjatywy prof. Luigi Džudda. Z drugiej strony, CSI uznaje się za kontynuatora idei FASCI (Włoskiej Federacji Sportu Katolickiego), która została utworzona w 1906 roku i rozwiązana przez faszystowski reżim w 1927 roku²².

Utworzeniu CSI towarzyszyło wielkie wsparcie Kościoła rzymskokatolickiego, włącznie z osobistym zaangażowaniem Piusa XII, który widział potrzebę działań edukacyjnych wśród młodzieży. Uznał, że istnieje potrzeba przekształcenia sportu ze zjawiska elitarnego w powszechne. Zalecał, aby CIS podjął próbę rozwinięcia sportu zgodnie z duchem chrześcijańskim, dla dobra jego uczestników w wymiarze moralnym i psychofizycznym. Ze sportu, jego zdaniem, trzeba uczynić silny system edukacyjny obejmujący jak największą ilość dzieci i młodzieży. Do tego trzeba podjąć współpracę ze wszystkimi, którzy po chrześcijańsku widzą jego ważną rolę w służbie człowieka. Pius XII uznał sport za niezwykle ważne narzędzie komunikacji masowej²³.

CSI odegrał ważną rolę w procesie dowartościowania sportu we Włoszech i utwierdzenia jego pozycji na wszystkich poziomach włoskiego systemu edukacji. Centrum w długim okresie swego istnienia wychowało wielu wybitnych sportowców, ale przede wszystkim ogromne rzesze młodzieży chrześcijańskiej do uczestnictwa w sporcie przez całe życie, do bycia aktywnym w kulturze i społeczeństwie. CSI prowadzi systematyczną pracę sportowo-formacyjną wśród dzieci i młodzieży, organizuje wiele obozów, kursów i imprez sportowych, ale także rozwija teoretyczne zaplecze sportu chrześcijańskiego poprzez organizację konferencji, sympozjów i działalność wydawniczą. Centrum zorganizowało wiele bardzo spektakularnych przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, jak choćby maraton pokoju Rzym – Lourdes w 2003 roku, w roku wielkiego jubileuszu maraton śladami św. Pawła Jerozolima – Rzym (z całym dodatkowym programem tego projektu), „Beach Volley Cup” na plażach Adriatyku, cykl imprez studenckich o charakterze krajowym i międzynarodowym²⁴.

CSI jest Federacją powołaną do promowania i rozwijania sportu organizowanego na zasadach chrześcijańskich wśród społeczeństwa włoskiego. Jest członkiem CONI (Włoskiego Komitetu Olimpijskiego), a także ma akceptację ze strony Konferencji Episkopatu Włoch.

Dzisiaj CSI posiada w swoich strukturach 13 000 stowarzyszeń, 42 000 zespołów sportowych, 101 000 działaczy, arbitrów i animatorów oraz 850 000

22 <http://www.fscf.asso.fr> – 15.08.2008.

23 <http://www.csi.net.it> – 15.08.2008.

24 Z. Dziubiński (1998): Rola Kościołów chrześcijańskich w ideowej sanacji sportu, op. cit.

sportowców. Centrum każdego roku organizuje ponad 8000 turniejów i zawodów sportowych oraz 300 000 różnorodnych wyścigów²⁵.

Pierwsze formalizujące działania w zakresie narodowego sportu katolickiego (gimnastyka, gry i zabawy ruchowe) w Niemczech, ale nie tylko, bo i w Austrii, Belgii, Szwajcarii i we Włoszech, sięgają roku 1900.

Ważnym i niezwykle inspirującym do dalszych działań było spotkanie młodzieży katolickiej Europy w roku 1908 w Watykanie z Piusem XII, podczas którego różnorodne inicjatywy katolickie na gruncie sportu otrzymały wsparcie Kościoła.

Dnia 16 września 1920 roku w Wurzburgu zostało powołane Deutsche Jugendkraft, a na prezesa został wybrany Carl Mosterts. Najwyższym organem kolegialnym Federacji jest DJK Bundestag. Posiedzenia tego organu odbywają się co 2 lata, podczas których omawiane są i ustalane wszystkie najważniejsze sprawy dotyczące rozwoju stowarzyszenia. Członkami DJK są stowarzyszenia diecezjalne, krajowe, kluby i organizacje. Federacja ma charakter otwarty, co oznacza, że jest dostępna dla wszystkich. Dąży do rozwijania ekumenizmu w wymiarze sportowym²⁶.

Celem DJK jest upowszechnianie sportu, u podstaw którego tkwią zasady wynikające z nauczania Chrystusa. Cel ten realizuje poprzez: 1) stwarzanie warunków do rozwijania edukacyjnych, etycznych i religijnych aspektów sportu, 2) promowanie sportu katolickiego poprzez doradztwo w zakresie prowadzenia działalności edukacyjno-sportowej, 3) reprezentowanie sportu katolickiego wobec podmiotów krajowych i międzynarodowych, 4) prowadzenie działalności sportowo-wychowawczej dla dobra Kościoła i społeczeństwa²⁷

DJK przez swoich członków jest organizatorem całorocznej pracy sportowo-wychowawczej wśród osób w różnym wieku. Jednak większość grup działających w strukturach DJK ma charakter młodzieżowy, to znaczy, że uczestniczą w nich dziewczęta i chłopcy do 17 roku życia. DJK jest organizatorem wielu imprez sportowych i sportowo-rekreacyjnych, obozów, kursów, szkoleń i sympozjów.

W strukturach DJK uprawianych jest przeszło 50 dyscyplin sportowych i różnorodnych form ruchowych. Do najpopularniejszych należą: piłka nożna, siatkówka, tenis stołowy, tenis ziemny i gimnastyka. W 2007 roku Federacja liczyła ponad 521 000 członków²⁸.

DJK jest członkiem Niemieckiego Komitetu Olimpijskiego, Międzynarodowej Federacji Katolickiego Wychowania Fizycznego i Sportu oraz innych podmiotów krajowych i międzynarodowych.

25 <http://www.csi.net.it> – 15.08.2008.

26 <http://www.djk.de> – 15.08.2008.

27 Z. Dziubiński (1998): *Chrześcijańskie stowarzyszenia kultury fizycznej...* op. cit.

28 <http://www.djk.de> – 15.08.2008.

Polisportive Giovanili Salesiane została powołana do życia 9 listopada 1967 roku z inicjatywy CNOS i CIOFS, w celu koordynowania działań salezjańskich podmiotów w wymiarze aktywności sportowej. Potrzeba taka wynikała zarówno z praktycznej obecności sportu w dziełach salezjańskich, jak i przesłania założyciela Towarzystwa Salezjańskiego św. Jana Bosko. Trudno sobie wyobrazić realizację jakiegos salezjańskiego dzieła młodzieżowego bez udziału sportu. Wynika to stąd, że zajmuje on ważne miejsce w pedagogii salezjańskiej i jest niezbędnym elementem procesu wychowywania młodzieży na „dobrych chrześcijan i uczciwych obywateli”²⁹

PGS ma strukturę federacyjną, którą tworzą stowarzyszenia regionalne i lokalne. Kieruje się zasadami pluralizmu, demokracji i aktywnej solidarności międzyludzkiej. PGS kieruje swą ofertę w zakresie sportu w szczególności do młodzieży biednej, opuszczonej, która najbardziej potrzebuje miłości i ewangelizacji. Najbardziej uprzywilejowanym miejscem edukacji jest „ulica”, bowiem to tam, według nauki św. Jana Bosko, występują największe potrzeby w zakresie asystencji i wychowania.

W roku 2007, w roku Jubileuszu 40-lecia Federację konstituowało blisko 2 200 stowarzyszeń regionalnych i lokalnych oraz blisko 110 000 członków (dzieci i młodzieży). W PGS prowadzone są systematyczne, całoroczne zajęcia dla dziewcząt i chłopców w kilkudziesięciu dyscyplinach sportu. Podsumowaniem tej działalności są organizowane każdego roku krajowe mistrzostwa w następujących dyscyplinach sportowych: aerobic, futsal, gimnastyka, gimnastyka artystyczna, judo, karate, koszykówka, piłka nożna, siatkówka, skating (deskorolka), taniec, tenis stołowy³⁰.

PGS to przeszło 40-lat formowania wzorów na gruncie sportu wychowawczego, działań i efektów tych działań, które można streścić następująco: 1) bezgraniczne oddanie na rzecz edukacji młodzieży, 2) wydobywanie i kultywowanie najcenniejszych wartości i ideałów w sferze wychowania dzieci i młodzieży, 3) praktyczne zastosowanie salezjańskiego systemu wychowawczego na podwórkach, boiskach, w oratoriach i halach sportowych, 4) zaangażowanie w głoszenie poprzez sport zasad Ewangelii, nie tylko dla sportu, ale dla życia w ogóle, 5) przygotowanie do działań w sporcie wielkiej rzeszy animatorów, wychowawców, sędziów, trenerów itp., ukierunkowanych na zrównoważony rozwój młodych, 6) zwrócenie uwagi ludziom młodym na potrzebę ciężkiej pracy nad sobą, która w konsekwencji dostarcza emocji, radości, powoduje wzrost, 7) przygotowanie do godnego przyjmowania zarówno sukcesów jak i porażek, 8) organizowanie krajowych i międzynarodowych wyścigów, gier, festiwali, spotkań, kursów, szkoleń i konferencji³¹

29 <http://www.pgsitalia.org> – 15.08.2008.

30 Z. Dziubiński (1998): Rola Kościołów chrześcijańskich op. cit.

31 <http://www.pgsitalia.org> – 15.08.2008.

Najnowsza historia Polski zapisała się w naszej świadomości jako okres wielkiej transformacji, dokonującej się na wszystkich możliwych płaszczyznach i obszarach, od politycznej, społecznej, ekonomicznej i gospodarczej zaczynając, a na przeobrażeniach w kulturze fizycznej kończąc. Dokonujące się zmiany, obejmujące swym zasięgiem nie tylko Polskę, ale większość krajów Europy Środkowo-Wschodniej, charakteryzowały się odchodzeniem wszechwładnej partii i wszechwładnego państwa, których miejsce zajmował nowy ład ustrojowy – nowe społeczeństwo, nowa kultura i w konsekwencji nowy człowiek³².

Niemal wszystkie procesy i tendencje występujące w skali „makro” w całej rozciągłości można odnieść do interesującej nas dziedziny, a mianowicie kultury fizycznej³³. Gdy zastanawiamy się, jakie zmiany w kulturze fizycznej w naszym kraju przyniosła makrotransformacja, to często nie zdajemy sobie sprawy z tego, co rzeczywiście stało się w omawianej dziedzinie. Bo oprócz zmian w systemie finansowania, organizacji, ustawodawstwa, programów, celów strategicznych i wielu innych, jakże ważnych z punktu widzenia omawianej dziedziny, pojawiła się nieobecna przez przeszło pół wieku, nowa, sformalizowana „jakość” – wyznaniowe stowarzyszenia kultury fizycznej³⁴.

32 A. Podgórecki (1995): *Spoleczeństwo polskie*. Rzeszów.

33 Z. Krawczyk (2000): *Sport w zmieniającym się społeczeństwie*. Warszawa.

34 Mimo tego nie można zapominać o wielkim wkładzie w rozwój katolickiego sektora kultury fizycznej dwóch kościelnych organizacji okresu II Rzeczypospolitej, a mianowicie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej KSMM oraz Katolickiego Stowarzyszenia Sportowego Młodzieży Żeńskiej KSMŻ. Kultura fizyczna w działalności tych organizacji odgrywała znaczącą rolę. Organizowały one wiele zawodów sportowych, przedsięwzięć mających na celu zdobywanie odznak sprawności, a także znaczącą ilość obozów o charakterze sportowym i rekreacyjnym (Ponczek 1997). Warto też przypomnieć nazwiska ks. Leopolda Biłko oraz ks. Waleriana Adamskiego, bliskiego współpracownika E. Piaseckiego, który stworzył podstawy wychowania fizycznego i sportu w wyższych seminariach duchownych Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce, pozostając do samej śmierci wielkim orędownikiem rozwoju fizycznego i zdrowotnego młodzieży (Adamski 1926). Pamiętną kartę w upowszechnianiu profilaktyki zdrowotnej zapisali ks. W. Błiziński z Liskowa, ks. Kalisz, czy ks. A. Kwiatkowski z Bychawy. W latach 1945-89 prowadzona była przez Kościół rzymskokatolicki w Polsce aktywna praca wychowawczo-formacyjna wśród dzieci i młodzieży. Ważną rolę w tych działaniach odgrywała kultura fizyczna, która była obecna na licznie organizowanych obozach, biwakach, rajdach i wędrowniach. W sposób półoficjalny wydawane były przez Kościół materiały na temat, jak organizować obozy? Jedną z nich była książeczka pt. *Boże wędrowanie*, wydana metodą małej poligrafii przez Kurię Metropolitalną Warszawską. W tym kontekście należy wymienić nazwiska ks. Karola Wojtyły i twórcy ruchu „oazowego” w Polsce ks. Franciszka Blachnickiego, gorących orędowników łącznego traktowania rozwoju duchowego i fizycznego młodych. Obaj księża najwięcej czasu i energii poświęcili dzieciom i młodzieży. Drugiego z nich nazywa się »apostolem dzieci i młodzieży«. Ks. Blachnicki na początku organizował dla ministrantów Oazy Dzieci Bożych, a następnie w ramach Ruchu Światło-Życie objął swą

Po roku 1989, po wielkim przełomie społeczno-politycznym w naszym kraju powołane zostały do życia trzy ogólnopolskie, katolickie stowarzyszenia kultury fizycznej: Katolickie Stowarzyszenie Sportowe Rzeczypospolitej Polskiej, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej oraz Stowarzyszenie „Parafiada”³⁵.

Katolickie Stowarzyszenie Sportowe Rzeczypospolitej Polskiej zostało zarejestrowane 16 czerwca 1992 roku. Bezpośrednią inspiracją do założenia Katolickiego Stowarzyszenia Sportowego RP był historyczny List Pastorski Episkopatu Polski *O zagrożeniach zdrowia i sportu* podpisany przez kardynałów, arcybiskupów i biskupów 30 listopada 1990r. na Jasnej Górze podczas 244 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, odczytany we wszystkich świątyniach naszej Ojczyzny 10 lutego 1991 roku. Niewątpliwymi liderami tego ruchu są bp. Andrzej Śliwiński, ks. Mirosław Mikulski i Włodzimierz Strzyżewski śp.³⁶.

Najwyższą władzą stowarzyszenia jest Krajowe Zgromadzenie Delegatów, które zbiera się raz na 4 lata. W trakcie zebrania dokonuje podsumowania działalności w mijającej kadencji, określa priorytety na następne czterolecie, a także wybiera władze Stowarzyszenia, w tym Kapitułę Generalną.

KSS RP realizuje zadania poprzez Parafialne Kluby Sportowe lub Wojewódzkie Związki PKS, którym powierza organizację imprez sportowych w różnych dyscyplinach sportowych. Imprezy te mają charakter międzynarodowy, ogólnopolski i regionalny, a ich celem jest upowszechnianie kultury fizycznej, sportu, rekreacji, turystyki, krajoznawstwa i czynnego wypoczynku dzieci i młodzieży, a także ich rodziców (organizacja festynów rodzinnych, wycieczek pieszych, wycieczek rowerowych itp.). Całoroczne zajęcia sportowo-wychowawcze prowadzone są przez kluby KSS RP w świetlicach i domach parafialnych³⁷

W okresie wakacji i ferii zimowych stowarzyszenie jest organizatorem wakacyjnych kolonii i obozów sportowych. Dla dzieci i młodzieży pozostających w miejscu zamieszkania organizuje „Lato w Mieście” i „Zima w Mieście” W wielu klubach podejmowana jest działalność związana z zapobieganiem narkomanii, alkoholizmowi i innym patologiom społecznym. KSS RP prowadzi działania w zakresie opieki w procesie „wzrastania” dzieci i młodzieży, szczególnie zaś ze środowisk zagrożonych społecznie oraz znajdujących się w trudnych warunkach materialnych. Największą imprezą KSS RP jest

postługą także inne grupy dzieci oraz młodzież i dorosłych. We wszystkich organizowanych przez niego przedsięwzięciach ważne miejsce zajmowały sport i turystyka.

35 Powstały również inne, mniejsze katolickie stowarzyszenia kultury fizycznej, ale także niekatolickie organizacje chrześcijańskie, jak: Prawosławna Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej i Luterska Organizacja Sportowa w Rzeczypospolitej Polskiej.

36 <http://www.kssrp.pl> – 15.08.2008.

37 <http://www.kssrp.pl> – 15.08.2008.

organizowana wspólnie ze Stowarzyszeniem „Parafiada” Międzynarodowa „Parafiada” dzieci i młodzieży, w której uczestniczą liczne reprezentacje Parafialnych Klubów Sportowych.

KSS RP jest organizatorem Ogólnopolskiej Pielgrzymki Sportowców na Jasną Górę oraz Ogólnopolskiego Opłatka dla sportowców i działaczy sportowych, które są realizowane pod patronatem Episkopatu Polski.

KSS RP ma swój kwartalnik zatytułowany „MISTRZ” oraz stronę www.

KSS RP wchodzi w struktury międzynarodowych organizacji służących podnoszeniu sprawności psychofizycznej, współpracy, przyjaźni i wychowania dla pokoju. Jest członkiem najstarszej katolickiej federacji międzynarodowej, jaką jest FICEP³⁸.

Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej została powołana z inicjatywy księży salezjanów, sióstr salezjanek i osób świeckich i zarejestrowana w dniu 29 czerwca 1992 roku. Najwyższą władzą stowarzyszenia jest Zjazd Delegatów, który odbywa się co 4 lata. Podczas Zjazdu delegaci dokonują wyboru władz i określają priorytety na następną kadencję. SALOS RP ma trzy poziomową strukturę organizacyjną, a mianowicie stowarzyszenia lokalne, stowarzyszenia inspektorialne i SALOS RP jako związek stowarzyszeń. Wszystkie stowarzyszenia salezjańskie posiadają osobowość prawną nadaną w wyniku rejestracji sądowej. SALOS RP jest członkiem Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale oraz członkiem Polskiego Komitetu Olimpijskiego³⁹.

SALOS RP w swej warstwie ideowej nawiązuje do tradycji oo. Salezjanów, ze wspaniałym systemem prewencyjnym ks. Bosko, pedagogią boiska, oratorium i asystencją. Charyzmatem salezjanów jest wychowanie dzieci i młodzieży, a zwłaszcza tej z marginesu społecznego. Ważną rolę w tej działalności mają do spełnienia sport, rekreacja, gra, ćwiczenia fizyczne. Wszystkie one, zdaniem ks. Bosko, mają charakter wybitnie pedagogiczny. Założyciel Towarzystwa Salezjańskiego widział sport jako niezbędny element procesu wychowania młodzieży. Umieścił go w młodzieńczym dynamizmie jako przejaw właściwie ukierunkowanej wolności i radości. Przypisuje mu rolę odprężająco-relaksacyjną, zachowawczo-wzmacniającą, kondycyjno-rozwojową, a przede wszystkim integrująco-personalistyczną we właściwym procesie wychowawczym. W centrum tego procesu stawiał osobę wychowanka, jej godność i wolność. Za najbardziej odpowiedni sposób tworzenia relacji między wychowawcą a wychowankiem uważał miłość. Te założenia personalistyczne były punktem wyjścia dla reguł i zasad, jakie realizował i przekazywał w oratorium i na boisku⁴⁰

38 <http://www.kssrp.pl> – 15.08.2008.

39 <http://www.salosrp.pl> – 15.08.2008.

40 J. Marszałek (1995): *Pedagogia boiska w personalistycznym systemie wychowawczym św. Jana Bosko*. W: M. Barlak, Z. Dziubiński (red.) *Kościół a sport*. Warszawa.

Ks. Jan Bosko widział w sporcie szansę dotarcia do dzieci i młodzieży najbiedniejszej, z rodzin ubogich, patologicznych i niewydolnych wychowawczo. Pokładał w nim nadzieję na zahamowanie, zwłaszcza wśród młodych, postępu zła w świecie. Do klasyki należy jego konstatacja: „Boisko martwe, diabeł żywy, boisko żywe, diabeł martwy”⁴¹.

SALOS RP prowadzi, poprzez stowarzyszenia lokalne, całoroczną, systematyczną pracę sportowo-wychowawczą w grupach ćwiczebnych dziewcząt i chłopców w różnorodnych dyscyplinach sportowych. W okresie wakacji i ferii zimowych organizuje obozy o różnym charakterze, od sportowych zaczynając, poprzez rekreacyjno-zdrowotne, a na turystycznych kończąc. Jest ponadto organizatorem wielu imprez sportowych, sportowo-rekreacyjnych, sportowo-wychowawczych oraz turystycznych, które mają charakter lokalny, inspektorialny, ogólnopolski i międzynarodowy. Sztandarowymi imprezami Stowarzyszenia są Ogólnopolskie Igrzyska Młodzieży Salezjańskiej oraz Ogólnopolskie Igrzyska Młodzieży Salezjańskiej w Futsalu. Eliminacje prowadzone są przez cały rok na poziomie mikroregionalnym, makroregionalnym, inspektorialnym, a najlepsi spotykają się na Ogólnopolskich Igrzyskach Młodzieży Salezjańskiej i rywalizują (dziewczęta i chłopcy podzieleni na dwie kategorie wiekowe) w następujących dyscyplinach: koszykówka, piłka nożna, piłka siatkowa i tenis stołowy. Organizowane są one przez stowarzyszenia lokalne w różnych miejscowościach Polski⁴².

SALOS RP jest członkiem założycielem Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale. Trzykrotnie władze tej Federacji powierzyły jej organizację Światowych Igrzysk Młodzieży Salezjańskiej, które odbyły się w Warszawie w 1997, 2001 i 2005 roku. Każdorazowo uczestniczyło w nich ponad 1.500 młodych sportowców salezjańskich (dziewcząt i chłopców) z takich między innymi krajów jak: Algieria, Austria, Belgia, Białoruś, Bośnia-Hercegowina, Brazylia, Chorwacja, Czechy, Hiszpania, Litwa, Malta, Niemcy, Palestyna, Portugalia, Rosja, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Tunezja, Ukraina, Węgry, Włochy i Zambia.

SALOS RP, myśląc perspektywicznie, z należną uwagą podchodzi do kwestii szkolenia własnych, nieetatowych kadr kultury fizycznej. Każdego roku organizuje kursy na stopień instruktora rekreacji ruchowej w jednej z czterech specjalności: koszykówka, piłka nożna, piłka siatkowa i tenis stołowy. Zajęcia na kursie prowadzone są w oparciu o autorski program zatwierdzony przez Ministerstwo Sportu i Turystyki⁴³

Ważnym elementem programu SALOS RP jest prowadzenie działalności naukowej i wydawniczej. Każdego roku stowarzyszenie organizuje ogólnopolskie sympozja naukowe, których celem jest budowanie teore-

41 T. Bosco (1990): *Książka Bosko wychowawca*. Warszawa.

42 <http://www.salosrp.pl> – 15.08.2008.

43 <http://www.salosrp.pl> – 15.08.2008.

tycznego zaplecza w zakresie humanistyki sportowej. Prowadzi także aktywną działalność wydawniczą. Oprócz wielu publikacji w czasopiśmie fachowych i innych wydawnictwach, stowarzyszenie dorobiło się biblioteczki SALOS RP⁴⁴.

Stowarzyszenie „Parafiada” im. św. Józefa Kalasancjusza zostało utworzone w 1992 roku i realizuje swoje cele oraz zadania według duchowości kalasantyńskiej i w nawiązaniu do tradycji współtworzonej przez ks. Stanisława Konarskiego i nowoczesnego na owe czasy Collegium Nobilium. Działania Stowarzyszenia koncentrują się przede wszystkim na szeroko pojętej opiece i asystencji w procesie wzrastania dzieci i młodzieży, szczególnie ze środowisk zagrożonych społecznie oraz znajdujących się w trudnych warunkach materialnych. Stowarzyszenie w swej pracy posługuje się oryginalnym, pijarskim systemem wychowawczym, który jest wykorzystywany do realizacji wielu cennych inicjatyw realizowanych w szkołach, klubach sportowych, domach dziecka, świetlicach i ogniskach, ale zawsze w jedność z parafią. Jedną z głównych form aktywności Stowarzyszenia jest coroczne organizowanie Międzynarodowej Parafiady Dzieci i Młodzieży⁴⁵

Niewątpliwym liderem ruchu parafiadowego w warstwie ideowej, programowej i realizacyjnej jest pijar o. Józef Joniec.

Międzynarodowa Parafiada Dzieci i Młodzieży, poprzedzona organizacją parafiad lokalnych, regionalnych i diecezjalnych, jest konstituowana przez trzy bloki programowe: 1) sportowo-rekreacyjny (stadion), obejmuje współzawodnictwo sportowe oraz gry i zabawy rekreacyjne. W ramach współzawodnictwa sportowego można wyróżnić gry zespołowe (m.in. piłka nożna, piłka ręczna, koszykówka, siatkówka itd.) oraz konkurencje indywidualne (lekkoatletyka, tenis stołowy, tenis ziemny, badminton, ringo, pływanie, akrobatyka sportowa, szachy, warcaby, bieg na orientację oraz łyżworolki), 2) kulturalny (teatr), obejmuje następujące dziedziny: konkursy plastyczne, literackie, muzyczne, historyczne, wiedzy, w tym m.in. wiedzy o sporcie oraz prezentacje artystyczne i muzyczne, 3) liturgiczno-ekumeniczny (świętynia), obejmuje współzawodnictwo w konkursach wiedzy: biblijnej, liturgicz-

44 W bibliotece SALOS RP znajdują się następujące pozycje książkowe: *Wychowanie a sport, Wychowanie przez sport, Wychowawcze aspekty sportu, Chrześcijańska etyka sportu, Personalistyczna wizja sportu, Kościół a sport, Sacrum a sport, Kultura somatyczna kleryków. Studium socjologiczne, Teologia i filozofia sportu, Salezjanie a sport, Wiara a sport, Sport na przełomie tysiącleci: szanse i nadzieje, Aksjologia sportu, Antropologia sportu, Społeczny wymiar sportu, Edukacja poprzez sport, Program edukacji instruktorów rekreacji ruchowej, Sport jako kulturowa rzeczywistość, Aksjologia turystyki, Drogi i bezdroża sportu i turystyki, Sport a agresja, Sport w służbie młodzieży, Humanistyczne aspekty sportu i turystyki, Kultura fizyczna w społeczeństwie nowoczesnym.*

45 <http://www.parafiada.pl> – 15.08.2008.

nej, z życia Kościoła oraz przygotowanie i czynny udział w modlitwie oraz Eucharystii⁴⁶.

Stowarzyszenie „Parafiada” jest realizatorem wielu cennych programów sportowych, wychowawczych i kulturalnych, w których uczestniczą dzieci i młodzież z kraju i zagranicy. Z pewnością do nich należą: „Program Edukacyjno-Wychowawczy „Parafiada”, „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą”, „Międzynarodowa współpraca i wolontariat”, „Moja mała Ojczyzna”, „Moja rodzina”, „Patriotyzm – z pokolenia na pokolenie”, „Pozaszkolne zajęcia sportowo-rekreacyjne”, „Warsztaty muzyczne”, „Warsztaty teatralne”, „siećM na Mazowszu”, „Katyń... ocalić od zapomnienia”⁴⁷

Ponadto w ramach Parafiady Stowarzyszenie organizuje w okresie wakacji ponad 30 obozów sportowo-wychowawczych, rekreacyjno-kulturalnych i zdrowotnych dla dzieci i młodzieży z Polski jak i młodzieży polonijnej, w większości mieszkającej w krajach byłego Związku Radzieckiego.

Stowarzyszenie było wielokrotnie wyróżniane za swe inicjatywy społeczne na gruncie wychowania i sportu, w tym między innymi w Konkursie na Najlepszą Inicjatywę Obywatelską „PRO PUBLICO BONO 2003” w kategorii – „Inicjatywy Edukacyjne”, a także „TOTUS 2004”, w kategorii – „Promocja człowieka, praca charytatywna i edukacyjno-wychowawcza”⁴⁸.

Zakończenie

Z przedstawionych analiz wynika, że sport katolicki to nie tylko długa tradycja, ale także ciekawy i oryginalny projekt jego rozwoju. Oryginalność sportu katolickiego zasadza się na co najmniej dwóch przesłankach. Pierwsza wiąże się z propozycją połączenia aktywności sportowej z duchowym i religijnym wymiarem rozwoju człowieka. Druga wynika z faktu włączenia w rozwój sportu doświadczenia Kościoła rzymskokatolickiego, znajdującego mocne ugruntowanie w założeniach filozoficznych i teologicznych z zakresu antropologii i etyki.

Prezentacja sportu katolickiego w wymiarze międzynarodowym, narodowym i krajowym pozwala na uchwycenie nie tylko istotnych treści ideowych, ale także ukazuje jego zasięg i znaczenie.

Znaczącą rolę odgrywa katolicki sport w Polsce, który w sposób formalny jest znacząco zapóźniony w stosunku do sportu katolickiego w innych krajach. Niezależnie od tego, posiada urozmaiconą i niezwykle ciekawą ofertę sportowo-wychowawczą dostosowaną do możliwości i potrzeb społeczno-kulturowych.

46 R. Mączyński (1994): Wykład w dniu inauguracji VI Parafiady. W: E. Kryściak (red.) *VI Parafiada dzieci i młodzieży*. Warszawa, s. 27-30.

47 *Program edukacyjno-wychowawczy Parafiada* (2008): Warszawa.

48 <http://www.parafiada.pl> – 15.08.2008.

Patrząc na sport katolicki z pozycji jego roli w kulturze stwierdzić należy, że optymistycznym jest fakt jego ważnej strukturalnej i funkcjonalnej obecności w kulturze europejskiej i polskiej, ale także napawać może optymizmem jego charakter, niejako antynomiczny w stosunku do współczesnych tendencji postmodernistycznych.